

Drápala, Daniel

Václav Frolec (1934–1992) : od Moravy do panonsko-podunajského prostoru

In: *Pod ochranou Kleió : historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*. Borovský, Tomáš (editor); Němec, Jiří (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 97-98

ISBN 978-80-210-9258-7; ISBN 978-80-210-9259-4 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141070>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

věnoval též popularizaci lidové hudební tradice (rozhlásové pořady, hudební nosiče), svými časopiseckými pracemi a knižními tituly si vydobyl respektované místo také na poli vědecké práce. Znalost prostředí mu umožnila věnovat pozornost předním osobnostem hudebního folkloru a nositelům tradice (např. *Múdro sloví primáše Jožky Kubíka*, 1984). Od regionálního a lokálního výzkumu písňových a instrumentálních projevů pokročil již v šedesátých letech k teoreticky koncipovaným pracím zaměřujícím se na problematiku geneze a stylu lidové hudby, rytmiku i variační postupy. Přímou vizionářsky dnes působí participace na prvních pokusech o využití počítačové techniky při klasifikaci a analýze lidové písně, které jsou datovány již do sedmdesátých let.

Setkávání s nepočtenou, kulturně ale výraznou skupinou hornáckých Romů, k níž mimo jiné patřil i známý primáš Jožka Kubík, přivedla D. Holého k zájmu o tuto problematiku. V devadesátých letech si získala široké uznání především práce o genocidě Romů za druhé světové války a její reflexi v romském folkloru *Žalující píseň* (1993, spolu s historikem Ctiborem Nečasem).

V průběhu svého plodného vědeckého života byl D. Holý zapojen v redakčních radách předních oborových časopisů (*Český lid*, *Národopisný věstník*, *Národopisné aktuality*), byl členem studijní skupiny pro systematizaci a klasifikaci lidové hudby, vedl etnomuzikologickou komisi Národopisné společnosti československé a byl členem The Society for Ethnomusicology. Na půdě domovského pracoviště se podílel na kolektivních pracích o Hornácku, Podluží a Brumovicích, Masarykovu univerzitu spolu se svými kolegy reprezentoval také v redakci základního oborového kompendia – encyklopedie *Lidová kultura* (2007). I po odchodu do důchodu udržuje D. Holý nadále jako emeritní profesor úzké vazby s ústavem evropské etnologie.

V debatách o poslání a budoucnosti etnologie formuloval Dušan Holý až vizionářskou myšlenku: „Dokud bude člověk a jeho kultura ve smyslu každodenní kultury lidského života, budou potřeba etnologové, aby ji zkoumali a zaznamenávali.“

Václav Frolec (1934–1992)

Od Moravy do panonsko-podunajského prostoru

Žák Antonína Václavíka zahájil svou pedagogickou dráhu na etnologickém pracovišti brněnské univerzity v roce 1961, když před tím nedlouho působil v hodonínském muzeu. Po absolvování gymnázia byl v roce 1953 přijat ke studiu hudební vědy a národopisu na filozofické fakultě v Brně, v letech 1954–1958 si však zapisoval již jen jednooborový národopis. V průběhu šedesátých let rozvinul svou pedagogickou a vědeckou činnost natolik, že se mohl v roce 1968 habilitovat pro obor slovanská etnografie. Jmenování profesorem proběhlo na počátku devadesátých let.

Václav Frolec pocházel z Ratíškovic a rodný kraj v mnoha ohledech formoval jeho zájem o vybraná témata materiální i nemateriální kultury vesnického prostředí. Několik studií a samostatných publikací věnoval tradičním formám pěstování vinné révy (např. *Jihomoravské vinohradnictví. Tradice a současnost*, 1984), dlouhodobou pozornost směřoval především k problematice lidového stavitelství. Širší veřejnosti se podařilo toto téma prezentovat prostřednictvím díla *Lidová architektura. Encyklopedie* (spolu s Josefem Vařekou, 1983), která již více než tři desetiletí slouží jako výchozí pomůcka k orientaci v problematice nejen studentům a badatelům

jiné oborové profilace, ale i četným laickým zájemcům. Výzkumy vlastní i ty, které realizoval se svými studenty, posléze zúročil v souborné práci o lidové stavební tradici na území Moravy a Slezska *Lidová architektura na Moravě a ve Slezsku* (1974). Frolcův zájem o tuto sféru tradiční kultury nezůstával ale omezen pouze na domácí území, snažil se ji sledovat v širších geografických a kulturních souvislostech. Četné kontakty s kolegy z ostatních slovanských zemí a studijní pobyt v Sofii mu umožňoval rozvíjet např. úvahy o vazbách na panonskou a šířeji balkánskou oblast.

Živá obyčejová tradice v rodném kraji vedla V. Frolce také ke studiu nemateriálních projevů kultury, a to ať již v rovině teoretických úvah, sledování historické podoby a geneze vybraných kulturních prvků (např. jízda králů), tak i přiblížení jejich ryze současné podoby, včetně fenoménu folklorismu. Své publikační výstupy na toto téma orientoval v široké škále od ryzí popularizace (*Prostá krása*, 1984) až po četné vědecké

studie, metodologicky profilované příspěvky či uplatňování specifických metod (etnokartografie). Nemalý ohlas si mezi čtenářskou veřejností získala souhrnná publikace *Vánoce v české kultuře* (1988, 1989).

Především v sedmdesátých a osmdesátých letech se zaměřil Václav Frolec na výzkum vesnice a její kultury v historické rovině i v soudobých podobách. Tímto směrem zaměřoval své studenty pracující ve vybraných lokalitách s připravenými dotazníky. Vedle monografie Brumovic se tato orientace plně uplatnila při výzkumu několika jihomoravských obcí a byla pod Frolcovým vedením završena monografiemi *Horní Věstonice. Společenské a kulturní proměny jihomoravské vesnice* (1984) a *Žarošice. Minulost a současnost vesnice v oblasti Ždánického lesa* (1986). Dokumentace současné podoby života vesnického společenství směřovala i k interdisciplinárně pojatému výzkumu (např. integrovaný výzkum *Revoluční proměny jihomoravského venkova*). Znalost terénu i potenciál řady témat vedly V. Frolce k jejich pomyslnému otevírání nejen na bázi etnologie, ale a dalších oborů. Příkladem může být problematika venkovského města, dosud spíše opomíjeného fenoménu, k němuž posléze vyšly dva stejnojmenné sborníky (1986, 1987).

Nemalé úsilí Václava Frolce směřovalo k rozvíjení spolupráce s blízkými oborovými institucemi i v rámci mezinárodních sítí (Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech a na Balkáně, v roce 1989 obdržel prestižní Herderovu cenu). Jako konzultant participoval například na budování muzea v přírodě ve Strážnici, aktivně se podílel na profilaci tamního Ústavu lidového umění, jeho časopisu *Národopisné aktuality* i Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice. V. Frolec má také nemalou zásluhu na obnově druhého nejstaršího oborového časopisu *Národopisný věstník*, jehož redakci v letech 1966–1972 vedl a svou prací přispěl i k zapojení zahraničních badatelů.

Na jaře 1992 zahájil Václav Frolec studijní pobyt v Münsteru (na stáži zde pobýval již v letech 1968–1969), jeho badatelské plány však byly znenadání přerušeny smrtí, která jej zastihla na místě pro badatele přímo symbolickém – v knihovně.